

"והבריה התיכון בתוך הקרשים"

הבריה התיכון במשכן הוא מקלו של יעקב אבינו שמיילא אותו בשמן כדי לעסוק בתורה בלילות

עולמים", הנה כי כן לא נפלאה היא לומר שמכאן למד הרמב"ם שמצוה זו היא לא רק במדבר שנצטוו לעשות המשכן, אלא גם לדורות עולם כשיזכו לקבוע את מושבם בארץ ישראל.

יומתק להבין בזה דקדוק לשון הרמב"ם: "מצות עשה לעשות בית לה', מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר ועשו לי מקדש [ולא נאמר "משכן", ועוד שהרי בכל מקום שנאמר "לי" קיים לעולם], וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'".

פירוש, כי מאחר שהמשכן לא היה אלא לפי שעה, אם כן מוכח כי מה שכתוב: "ועשו לי מקדש" שהוא קיים לעולם, הכוונה בזה גם על בית המקדש שנתחייבו ישראל לבנות בארץ ישראל, והרי זה עולה בקנה אחד עם הביאור של ה"אור החיים" הקדוש: "כי אומרו ועשו לי מקדש, היא מצות עשה כוללת כל הזמנים, בין במדבר בין בכניסתן לארץ, בכל זמן שיהיו ישראל שם לדורות".

הקב"ה מתייחד עם התורה בקודש הקדשים

אולם בגוף הדרש שדרשו בספרי: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהכוונה בזה: "בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים", יפה הקשה הגאון הגדול מבערז'אן זצ"ל ב"תכלת מרדכי" (אות ט), הלא בעוונותינו הרבים חרבו שני בתי מקדשות ולא נתקיימו לעולם, ואיך אומר הקב"ה: "ועשו לי מקדש" שהוא קיים לעולם.

ותירץ על פי מה שדרשו בגמרא (מנחות קי.): "מאי דכתיב (ויקרא ו-יח) זאת תורת החטאת, (שם ז-א) וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". נמצא לפי זה כי העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריב קרבנות, וכן העוסק במצות בנין בית המקדש כאילו בנה בית המקדש,

"ועשו לי מקדש היא מצות עשה כוללת כל הזמנים"

פתח דברינו יאיר לבאר הענין בזה, על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"א ה"א) כי מה שכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הוא מצות עשה לא רק לעשות משכן במדבר, אלא גם לבנות בית המקדש בארץ ישראל כשיזכו ישראל לרשת אותה, והנה מה שכתב בלשון קדשו:

"מצות עשה לעשות בית לה', מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר (דברים יב-ט) כי לא באתם עד עתה וגו'".

וביאר ה"אור החיים" הקדוש מנין למד הרמב"ם שמצות עשה זו אינה רק במשכן במדבר, אלא גם לדורות עולם כשיהיו ישראל בארץ ישראל, ממה שהזכיר הכתוב במצות עשה זו "ועשו לי מקדש", ולא "משכן" כפי שזכר בכתוב הסמוך לו: "את תבנית המשכן", משמע מזה שאפילו כשיקבעו ישראל את מושבם בארץ ישראל, מוטלת עליהם מצוה לבנות בית מקדש קבוע.

ונראה לבאר עוד מנין למד הרמב"ם, שמצות עשה "ועשו לי מקדש" היא לדורות עולם גם כשיהיו ישראל בארץ ישראל, כי כן מבואר בפירוש בספרי (פרשת בעלולותך פסקא לד):

"בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים, כהנים הוא אומר (שמות כח-מא) וכהנו לי, בלויים הוא אומר (במדבר ג-יב) והיו לי הלויים, בישראל הוא אומר (ויקרא כה-נה) כי לי בני ישראל עבדים, בבכורות הוא אומר (במדבר ח-יז) כי לי כל בכור בבני ישראל, במקדש הוא אומר ועשו לי מקדש".

הרי לנו דברים ברורים בספרי, כי מה שכתוב "ועשו לי מקדש", נכלל בכלל שקובע המדרש: "בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי

בפרשתנו פרשת תרומה אנו למדים על מצות עשה לבנות בית המקדש, כמו שכתוב (שמות כה-ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן על הבריה התיכון שבתוך קרשי המשכן, כמו שכתוב (שם כו-כח): "ועשית בריחים עצי שטים... והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה".

והנה התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי מגלה לנו בזוהר הקדוש (פרשתנו קעה), כי "הבריה התיכון בתוך הקרשים" הוא רמז על יעקב אבינו, שהוא מבריה בקדושתו בתוך קרשי המשכן מן הקצה אל הקצה, בלשון קדשו: "אמר רבי שמעון, והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא".

כאשר נתבונן נראה כי דברי הזוהר הקדוש מתאימים להפליא עם דברי רש"י שדרש מקרא שכתוב בפרשתנו (שמות כו-ט):

"ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, היה לו לומר ועשית 'קרשים' כמו שנאמר בכל דבר ודבר, מהו 'הקרשים', מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזומנים בידכם".

הנה כי כן כאשר נצרף מה שפירש רש"י, כי יעקב אבינו הכין את הארזים בגודל קדושתו לעשות מהם קרשים למשכן, עם דברי רשב"י שגם הבריה התיכון שהיה בתוך הקרשים הוא רמז על יעקב אבינו, למדנו מזה שיש קשר נפלא בין קדושת המשכן לקדושתו של יעקב אבינו, שהוא בבחינת הבריה התיכון המבריה בקדושתו את קרשי המשכן מן הקצה אל הקצה. אלא שעתה מוטלת עלינו חובת הביאור להבין, מהו הקשר המיוחד בין קדושת המשכן לקדושתו של יעקב אבינו יותר משאר האבות.

זוהר הקדוש: "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא"

בעלי התוספות בשם המדרש:

מקלו של יעקב אבינו היה הבריח התיכון בתוך הקרשים של המשכן

פענח רזא: יעקב אבינו החזיק במקלו שמון

כדי לעסוק בתורה בלילה ואליפז שלא ידע מזה לא לקח את המקל

"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו

אלא ד' אמות של הלכה בלבד" שיש להם קדושת בית המקדש

יוחנן, עשר מסעות נסעה שכינה". ופירש רש"י: "להסתלק מעל ישראל מעט מעט כשחטאו".

נמצא לפי זה כי שורש החורבן היה על מה שגרמו ישראל בעוונותיהם לסילוק השכינה, ומזה נשכיל להבין שהתיקון על כך הוא להחזיר השראת השכינה בישראל. והנה ענין זה נעשה על ידי שאדם עוסק בתורה, כמו ששינינו במשנה (אבות פ"ג מ"ו): "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהם, שנאמר (תהלים פב-א) אלקים נצב בעדת אל... ומנין אפילו אחד, שנאמר (שמות כ-כא), בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך".

הנה כי כן זהו ביאור המאמר: "מיום שחרב בית המקדש", משום שנסתלקה השכינה מישראל בעוונותינו הרבים, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", אשר הקב"ה משרה שם את שכינתו עם התורה, והרי זה משמש במקום בית המקדש שהקב"ה השרה שם את שכינתו עם התורה.

מעתה יפתח לנו פתח להבין מה שבחר הקב"ה לומר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - "לי" דייקא שקיים לעולם, כי בכך מתחנן הקב"ה אלינו בניו בכל דור ודור: "ועשו לי מקדש", אנא תבנו "לי מקדש" שקיים לעולם אפילו אחרי החורבן, על ידי שתקבעו ד' אמות של הלכה, "ושכנתי בתוכם", כי אני משרה שם את שכינתי כמו שעשיתי בבית המקדש.

אליפז בן עשו לא שלט במקלו של יעקב שהחזיק בו שמון לעסוק בתורה בלילות

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שדרש התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי: "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא", שהתכוון לרמז בכך על חידוש עצום שהביאו ב"דעת זקנים מבעלי

יצאו מפי הקב"ה כל דיבורי התורה למשה רבינו, כמו שכתוב בפרשתנו (שם כה-כב):

"ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל". ופירש רש"י: "משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד".

מעתה מבואר היטב המאמר בתנא דבי אליהו: "כיון שקבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", והנה בזכות קבלה זו מסר להם הקב"ה את תורתו, "מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני ישראל וגו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי מגודל אהבתו לתורה אינו רוצה לפרוש הימנה, אלא הוא משרה את שכינתו בבית המקדש בין שני בדי הארון.

**"אין לו להקב"ה בעולמו
אלא ד' אמות של הלכה"**

הבה נמשיך במסע הקודש לבאר לפי זה מאמרו של הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אשר כפי המבואר בספרי כל מקום שנאמר "לי" קיים לעולם, על פי מה ששינינו בגמרא (ברכות ח.): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". נמצינו למדים מזה יסוד גדול כי העסק בתורה בדי' אמות של הלכה הוא במקום בית המקדש.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שלמדנו מדברי המדרש, כי התכלית של בנין בית המקדש היא שישרה הקב"ה שם את שכינתו עם התורה הקדושה. והנה בשעת החורבן נסתלקה השכינה מבית המקדש ועלתה וישבה במקומה בשמים, כמו ששינינו בגמרא (ראש השנה לא.): "אמר רבי

ועל כך אומר הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי מצות עשה זו קיימת לעולם.

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, נראה לפי עניות דעתי ליישב הטעם שאמר הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אשר כפי המבואר: "בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם", בהקדם לבאר מאמר המדרש (תנא דבי אליהו פרק יז): "כיון שקבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו (שמות כד-ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני ישראל וגו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ונראה לבאר הקשר בין מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, למה שביקש הקב"ה מישראל: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", על פי מה שמצינו מאמר נשגב על הפסוק "ויקחו לי תרומה" שראוי לכל אחד מישראל לשנן, בענין האהבה העצומה שהקב"ה אוהב את התורה הקדושה, עד כדי כך שאינו יכול לפרוש הימנה, והנה הוא המאמר במדרש (שמו"ר לג-א):

"ויקחו לי תרומה, הדא הוא דכתיב (משלי ד-ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו, יש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו, אמר הקב"ה לישראל, מכרתי לכם תורתני, כביכול נמכרתי עמה שנאמר ויקחו לי תרומה.

משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו. אמר לו [המלך], בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש".

נמצינו למדים ממדרש זה חידוש עצום, כי אם ידענו עד הנה שתכלית בנין המשכן היא לשם כפרה על חטא העגל או לשם הקרבת קרבנות, הרי מתגלה ממדרש זה כי תכלית בנין בית המקדש היא, לעשות בכך כביכול מדור להקב"ה שיהיה שם יחד עם התורה, כי מחמת אהבתו הגדולה לתורה אינו יכול לפרוש הימנה, ולכן השרה הקב"ה את שכינתו בקודש הקדשים בין שני הכרובים אשר על ארון העדות, שנתנו בו את שני לוחות הברית הכוללים את כל התורה, ומשם בין שני הכרובים

עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, מאי בלילות, אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה". פירוש, כאילו עוסקים בעבודת הקרבנות בבית המקדש.

ונראה לבאר כוונתו העמוקה של רבי יוחנן שהיה נאה דורש ונאה מקיים, על פי מה שביאר הרמב"ם (ויקרא א-ט) הטעם שהקרבן מכפר על החוטא: "כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה, כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, וכפר הקרבן שיהא דמו תחת דמו נפש תחת נפש, וראשי איברי הקרבן כנגד ראשי איבריו".

נמצא לפי זה כי תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילות, אשר במקום לנוח ולישון על מיטתם כפי שעושים כל בני העולם, הם מקריבים את עצמם לקום בלילות לעסוק בתורה בד' אמות של הלכה שיש לה קדושת בית המקדש, הרי זה כאילו מקריבים את חלבם ודמם לפני הקב"ה בבית המקדש, שהיא יותר מהבאת קרבן בהמה במקומו, ועל כך שנינו בגמרא: "מיום שחרב בית המקדש", ואי אפשר להקריב קרבנות מן הבהמה, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד", שאדם מקריב עצמו לעסוק בתורה ביום ובלילה.

מה נפלאים הם דברי הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"ג) שכתב דברים חוצבי להבות אש בענין החשיבות לעסוק בתורה בלילה:

"אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה. אמרו חכמים אין רינה של תורה אלא בלילה, שנאמר (איכה ב-יט) קומי רוני בלילה, וכל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב-ט) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי".

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם שזכה יעקב אבינו, שקבע משה רבינו את מקלו לבריה התיכון שבתוך קרשי המשכן, שהרי כבר למדנו במדרש טעם הציווי: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש". לכן מי

רבי יוחנן: "תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה"

תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילות במקום לישון על מיטתם מקריבים את עצמם בד' אמות של הלכה

בן יהוידע: "כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום". חו"ט ש"ל חס"ד בגימטריא תכ"ה

יעקב אבינו הניח במקלו שמן לעסוק בתורה בלילה, כדי להמשיך חו"ט ש"ל חס"ד שם תכ"ה להכות בו את היצר הרע

יעקב בבוקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה".

מתמה ה"פענח רזא", מאחר שאליפז לקח את כל רכושו של יעקב ולא נשאר בידו כלום, מנין היה לו שמן ליצוק על ראש האבן. ומתריך בלשון קדשו: "ויש לומר דמקלו נשאר לו, כדכתיב (שם לב-יא) כי במקלי [עברתי את הירדן הזה] וגו', והוא היה חלול, שהביאו עמו תמיד מלא שמן, שהיה לו להדליק ללמוד תורה".

נמצינו למדים מדבריו חידוש גדול, כי מקלו של יעקב לא היה סתם מקל שנשען עליו בהליכתו, אלא מקל מיוחד שטרם יעקב לחקוק בתוכו מקום חלול להניח בו שמן, כדי שיוכל להדליק בו את הנר לעסוק בתורה בחשכת הלילה. הנה כי כן אין זה פלא כלל להבין הטעם שסיבב הקב"ה, שאליפז בן עשו לא היה יכול לשלוט במקל נפלא זה, והרי זה בכלל מה ששנינו בגמרא (קידושין ל:): שהקב"ה אומר לישראל: "בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו". וכך לא היה יכול לשלוט במקל ששימש אותו לעסוק בתורה בלילה.

משה רבינו קבע מקלו של יעקב לבריה התיכון בתוך קרשי המשכן

בדרך המלך נלך לבאר בזה הטעם שזכה יעקב אבינו, כי משה רבינו שהיה ממונה על עשיית המשכן קבע את מקלו של יעקב לבריה התיכון שבתוך קרשי המשכן, על פי מה שכבר הבאנו את לשון הרמב"ם: "מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות". מבואר מזה כי התכלית של בנין בית המקדש היא לעבוד בו עבודת הקרבנות.

והנה בגמרא (מנחות קי). דרשו מקרא שכתוב (תהלים קלד-א): "שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל

תוספות" בפרשתנו (שמות כה-ה ד"ה ועצי שטים) בשם המדרש: "איתא במדרש שהבריה התיכון היה ממקלו של יעקב, כמה דאת אמר (בראשית לב-יא) כי במקלי עברתי את הירדן הזה, והביאו למצרים, וכשיצאו [ישראל ממצרים] העלוהו עמהם".

רחש לבי דבר טוב לבאר מה היה כל כך מיוחד במקלו של יעקב אבינו, שזכה להיות הבריה התיכון בתוך קרשי המשכן שהשרה שם הקב"ה את שכינתו, על פי מה שנשים לב להתבונן בכתוב שנזכר בו מקלו של יעקב בפרשת וישלח בתפלתו להצילו מיד עשו אחיו (שם): "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". ופירש רש"י: "כי במקלי, לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה אלא מקלי לבדו. ומדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן".

והנה מה שפירש רש"י שלא נשאר אצלו אלא מקלו לבדו, כוונתו על מה שכתוב כשפגש יעקב את רחל (שם כט-יא): "וישא את קולו ויבך". ופירש רש"י: "לפי שבא בידיים ריקניות, אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידי נזמים וצמידים ומגדנות, ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו, אמר לו [אליפז ליעקב] מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמות".

ונראה לבאר הטעם שסיבב הקב"ה מסבב כל הסיבות, כי אליפז בן עשו שהקפיד לקחת מיעקב את כל רכושו לא היה יכול לשלוט במקלו שנשאר אצלו, על פי מה שמצינו חידוש גדול בדברי אחד מגדולי הראשונים רבינו יצחק ב"ר יהודה הלוי ז"ל בספר "פענח רזא" (פרשת ויצא), שמבאר מקרא שכתוב אצל יעקב אבינו אחרי ששקעה לו השמש שלא בעונתה ולן במקום המקדש בהר המוריה (בראשית כח-יח): "וישכם

לכן באותו ערב שבת בין השמשות של ששת ימי בראשית, כשגירש הקב"ה את אדם הראשון מגן עדן משום שאכל מן העץ הדעת ונכנס בו יצר הרע, הקדים רפואה למכה וברא את המטה ומסרו בידו של אדם הראשון, כדי להזכיר לו שיהיה מוכן ומזומן תמיד למלחמה, להכות בו את היצר הרע הנחש שאורב לו בכל עת ובכל שעה.

נקדים עוד מה שמבואר ב"שער הפסוקים" לרבינו האריז"ל (פרשת ויגש ד"ה ויאמר יעקב אל פרעה), כי יעקב אבינו היה גלגולו ותיקונו של אדם הראשון, ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית לה:): "דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה". ועל זה רמזו חכמינו ז"ל בגמרא (ב"מ פד:): "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין חכמתו הגדולה של יעקב אבינו, שהשתמש במקל זה שקיבל מאדם הראשון שנברא מיוחד בשבילו כשנתגרש מגן עדן, כדי ללמדו לקח להיות מוכן ומזומן תמיד להכות בו את היצר הרע, לכן הניח יעקב שמן במקל זה כדי לעסוק בתורה בלילה, שהעוסק בתורה בלילה: "חוט של חסד משוך עליו כל היום", לעורר את השם תכ"ה שמכים בו במקל את היצר הרע וכוחותיו, ובזכות זה לא היה אליפז בן עשו מסוגל לשלוט במקל זה מגודל הפחד של השם תכ"ה.

היוצא לנו מכל האמור, שהחובה מוטלת עלינו למלא בקשתו של הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם", להמשיך קדושת בית המקדש אפילו בזמן הגלות על ידי עסק התורה בד' אמות של הלכה, ולכן כמו שבזמן המשכן קבע משה רבינו את מקלו של יעקב שעסק בו בתורה בלילה לבריה התיכון בקרשי המשכן, כן בכל דור ודור הבריה התיכון שבתוך ד' אמות של הלכה הוא עסק התורה בלילות, שבזכות זה ימשיך הקב"ה עלינו חו"ט ש"ל חס"ד בגימטריא תכ"ה, שנזכה להכניע בשם תכ"ה את כל כוחות הטומאה הנלחמים עם הקדושה, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

"הלהרגני אתה אומר" השם תכ"ה "כאשר הרגת את המצרי" בשם זה.

עוד גילה לנו האריז"ל (שם שער קריאת התורה פ"ה) שצריך לכוון בשם קדוש זה בסיום תפלת "ובא לציון גואל" ובלשון קדשו: "כי לא עזבת דורשיך ה' סופי תיבות תכ"ה, והוא השם אשר הרג משה בו את המצרי... וכל המכוין בו ניצול מאדם רע כל היום".

לפי זה נשכיל להבין הביאור הנפלא של ה"בן יהוידע" ככוונת המאמר: "כל העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום", הכוונה בזה שנמשך עליו חו"ט ש"ל חס"ד בגימטריא שם תכ"ה להכות בו כל החיצונים, ועל ידי זה הוא זוכה להינצל מכל רע, כדברי האריז"ל הנ"ל: "וכל המכוין בו ניצול מאדם רע כל היום".

יעקב אבינו הלך עם המקל כדי להכות את היצר הרע בשם תכ"ה

על פי האמור אמינא מילתא חדתא, לבאר הטעם שהלך יעקב עם מקל שהניח בתוכו שמן לעסוק בתורה בלילה, על פי מה ששינינו בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ): "המטה שנברא בין השמשות, נמסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם מסרו לחנוך, וחנוך מסרו לנח, ונח מסרו לשם, ושם מסרו לאברהם, ואברהם מסרו ליצחק, ויצחק מסרו ליעקב". והנה מבואר במדרש ילקוט שמעוני (פרשת שמות סוף רמז קסח): "ויהי בהיגרש אדם מגן עדן ויקח את המטה בידו ויצא". נמצינו למדים מזה כי מקלו של יעקב הוא המקל שנברא בין השמשות ונמסר לאדם הראשון בשעה שנתגרש מגן עדן.

והנה במאמר לפרשת שמות הארכנו לבאר ענין המקל שנמסר לאדם הראשון לקראת גירושו מגן עדן, על פי מה שפירש רש"י (בראשית ב-כה) מצבו של אדם הראשון אחרי החטא: "לא נתן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע". זאת ועוד שינינו בגמרא (קידושין ל:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו".

הוא זה שראוי לקבוע כבריה התיכון בתוך קרשי המשכן, כמקלו של יעקב אבינו שהחביא בו שמן כדי שיוכל לעסוק בתורה בלילה.

חו"ט ש"ל חס"ד בגימטריא שם תכ"ה שמסוגל להכות את היצר הרע וכוחותיו

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לבאר הטעם שבחר יעקב אבינו להניח שמן דווקא בתוך מקלו כדי לעסוק בתורה בלילה, על פי מה ששינינו בגמרא (חגיגה יב:): "כל העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום". וביאר הגה"ק בעל "בן איש חי" בספרו "בן יהוידע" (שם) מהו החוט של חסד שהקב"ה מושך עליו ביום:

"נראה לי בסייעתא דשמיא, חו"ט ש"ל חס"ד עולה מספר כה"ת, והוא שם קדוש [שם השמיני] משמות ע"ב, ויוצא מן ראשי תיבות (תהלים קנ-ו) כ'ל ה'נשמה ת'הלל, וסופי תיבות (שם ט-יא) לא עזבת דורשיך ה', והוא עזר לישראל מאויביהם... ובזה מובן הטעם דהעוסק בתורה בלילה, שהוא זמן תיקון המלכות ושליטת הגבורות, זוכה להיות נשפע משם זה של כה"ת, שהוא מספר חו"ט ש"ל חס"ד".

נרחיב לבאר דבריו הקדושים על פי מה שכתוב בפרשת שמות (שמות ב-יא): "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול. ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע למה תכה רעך, ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי". ופירש רש"י: "הלהרגני אתה אומר, מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש".

וביאר רבינו האריז"ל (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה בד"ה הללויה הללו אל בקדשו), כי משה רבינו הרג את המצרי בשם כה"ת היוצא מראשי תיבות הפסוק: "כ'ל ה'נשמה ת'הלל". לכן כשאמר משה לרשע: "למה תכה רעך", והזכיר תכ"ה שהוא אותיות כה"ת המסוגל להרוג, אמר לו הרשע:

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com